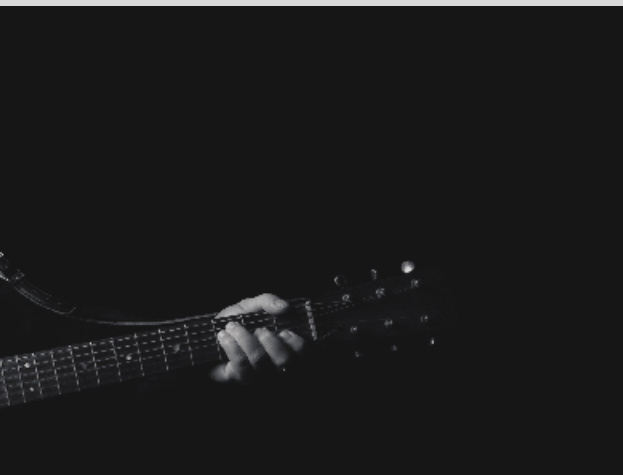

SINGEL FRÅ SIVERT HØYEM

Sivert Høyem er aktuell med singelen «Give it a Whirl» frå konsertalbumet *Live at Acropolis* som kjem 9. juni. Konserten, som òg blir film, fann stad på Akropolis i Athen i fjor haust, med 10.000 greske fans på to utselde konsertar. Saman med det faste bandet sitt har Høyem med seg gjestevokalist Marie Munroe og ein strykekvartett. Albumet inneheld låtar frå både Høyem og Madrugada, der han var vokalist frå 1993 til 2008.

tten.

klovnar

når han no er ute med sitt 23. album. *Sad Clowns & Hillbillies* kjem ut på Republic, som også gav ut *Plain Spoken* (2014) – artisten har nemleg signert ei historisk livstidskontrakt med plateselskapet.

Denne gongen er uttrykket rett fram americana i country-sjiktet, med fele og banjo som sentrale instrument, og med ein og annan feiande munnspelesolo, som på «Early Bird Cafe», ei fin skildring av ein type bar enkelte USA-reisande lesarar vil kjenne godt att.

Carlene Carter spelar ei viktig rolle på *Sad Clowns & Hillbillies*, både som songar og som medkomponist på eit par spor. Det ville vere gale å framstille plata som eit einseitig politisk album. Ein song som «Mobile Blues», der forteljaren kjenner seg fanga både i feil by og i feil liv, handlar mest om ei form for rastløse som ein vel må kunne kalle eit sentralt motiv i den amerikan-

ske songtradisjonen, så vel som i litteraturen. Vakre «Battle of Angels» skildrar slåande korleis vi menneske kan vere tette på kvarandre i ein fase av livet, for så å verte framande for kvarandre i ein annan.

FÅ ORD

Mellencamp (f. 1951) er ein like-til eksistensialist som får sagt mykje med få ord. Og han er verkeleg for ein veteran å rekne: Han byrja å spele i lokale barar i småbyen han voks opp i i Indiana alt i 14-årsalderen. Fleire vil kjenne han frå plater som *American Fool* (1982), *Scarecrow* (1985), og ikkje minst nyare materiale som *No Better Than This* (2010). *Sad Clowns & Hillbillies* er ei fin, ny utgiving som plasserer seg godt i denne sterke katalogen.

ØVIND VÅGNES

Øyvind Vågnes er forfattar og fast musikkskribent i Dag og Tid.

KLASSISK

SJUR HAGA BRINGELAND sjurhagring@gmail.com

Kongeleg cello

Kvifor er cellostemma så dominerande i Mozarts «prøyssiske kvartettar»?

CD

WOLFGANG AMADEUS MOZART:

Prussian String Quartets

ENEGÅRDKVARTETTEN.

LAWO 2017

JAMFØRING: LEIPZIGER STREICH-QUARTETT (MDG 1999)

«Medan vanlege kongedømme var statar med ein hær, var Preussen ein hær med ein stat», hevdar den australske historikaren Christopher Clark i *Iron Kingdom* – standarverket om Preussens historie. Etter at kurfyrst Fredrik av Brandenburg lét seg krona til konge av Preussen i 1701, avanserte kongeriket på grunn av effektiv statsstyring raskt frå å vera ein veik landbruksstat til å bli ei mektig og frykta militær-makt som skipa maktbalansen i Europa.

Særleg Austrike fekk svi under naboen i nord: Alt i sitt første regjeringsår gjekk kong Fredrik II «den stores», som kom til makta i 1740, til åtak på det habsburgske Schlesien – det historiske landskapet som svarar til sørvestlege Polen i dag. På kvar si side stod dei to tyske monarkia også i sjuårskrigen (1756–1763), konflikten den tyske historikaren Marian Füssel kallar «1700-talets verdenskrig», for krigen mellom England og Frankrike blei òg utkjempa i India og Amerika, og enda med at franskmennene tapte brorparten av koloniane sine.

MOZART I BERLIN

Det undrar difor ikkje at austerrikarane utvikla antipatiar

Engedårkvar tetten, stifta i Lofoten i 2006, spelar strykekvartettar av Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791). Foto: Engedårkvar tetten

mot prøyssarane, ein motvilje som framleis ulmar, om enn med ein spøkande undertone. Austerrikarane kallar gjerne tyskarane generelt (med unntak av bayerane) «prøyssarar», og dei slår vitsar om dei på same måten som me vitsar om svenskar. Likevel skreiv både Haydn og Mozart strykekvartettar som har fått tilnamnet «dei prøyssiske».

Det er Mozarts tre siste verk innan sjangeren – *Dei prøyssiske strykekvartettane nr. 21, 22 og 23* (1789/1790) – Engedårkvar tetten med primarius Arvid Engedgård her kjem med ei elegant innspeling av Mozart komponerte verka etter ei reise til Berlin i 1789, der han møtte prøyssarkongen Fredrik II «den stores» etterfølgjar: den fromme protestanten, ihuga skjortejegeren og lidenskaplege cellisten kong Fredrik Vilhelm II, kjend mellom anna som byggherren til Brandenburger Tor.

DOMINERANDE BASS

Hovudkjennemerket til Mozarts «prøyssiske kvartettar» lét seg føra attende til den cellospelande oppdragsgjevaren Fredrik Vilhelm II. For i motsetnad til strykekvartettar elles, der alle fire instrumenta på «demokratisk» vis skal delta på like fot, lét Mozart celloen her breia seg uvanleg mykje. Den førande melodiske rolla til celloen merkar me til dømes i 4. satsen (ein rondo i allegretto) i fyrste kvartetten, der refrenget tek utgangspunkt i melodisk materiale frå hovudtemaet i opningsatsen. Dette kjenslesterke, lengtande temaet spelar Engedgårdkvartetens cellist Jan Clemens Carlsen med perfekt intonasjon og songleg fraserings.

SJUR HAGA BRINGELAND

Sjur Haga Bringeland er musiker og fast musikkmeldar i Dag og Tid.

Stolt dilettant

CD

BENEDETTO MARCELLO:

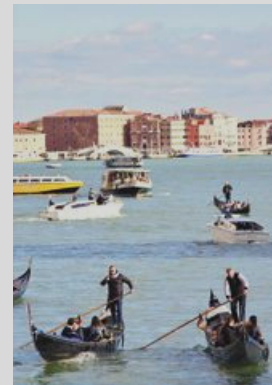
Conserva me Domine

LA GIOIA ARMONICA. CPO 2017

I motsetnad til den namngjetne landsmannen Vivaldi var ikkje Benedetto Marcello yrkesmusiker. Denne venetianske advokaten av patriarfamilie titulerte seg stolt som «nobile Veneto dilettante di contrappunto», altså som musikalsk amatør. For han skreiv ikkje musikk av di han måtte, slik yrkesmusikarar gjer

for å overleva, men av di han kunne, for han hadde pengar og fritid nok til slik tidroyte. Det morosamaste på den nye plata til barokkensemblet La Gioia armonica er at *Sonate nr. 3* frå Marcellos *opus 2. Sonaten*, opphavleg skriven for blokkfloyte, her blir framført på det italiendarane kallar «salterio» (på norsk kalla hakkebrett eller dulcimer) – eit flatt strengeinstrument av orientalsk opphav som blir lagt på knea eller på eit bord og slått på med små hamarar, noko som gjev ein sprø, skimrande metallisk tone.

SJUR HAGA BRINGELAND

Venezia, fødebyen til Benedetto Marcello (1686–1739). Foto: Sjur Haga Bringeland